

عوامل مرتبط با تسهیل رعایت اخلاق حرفه ای پرستاران به عنوان یک پژوهش توصیفی

نویسندگان:

لیلا طاهری^۱، علی دهقانی^{۲*}، رسول اسلامی اکبر^۱

۱- گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و پیرا پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جهرم، جهرم، ایران
 ۲- گروه پرستاری بهداشت جامعه، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

Journal of Education and Ethics in Nursing, Volume 4, Number 1, Spring 2015

چکیده:

مقدمه: پرستاران بزرگ ترین گروه ارائه کننده خدمت در نظام درمانی بوده و تأثیر بسزایی بر کیفیت مراقبت های بهداشتی-درمانی داشته و رعایت موازین اخلاقی توسط آنها عاملی مؤثر برای بهتر شدن عملکردشان در ارائه مراقبت از بیمار خواهد بود. بنابراین پژوهش حاضر با هدف تعیین عوامل مرتبط با تسهیل رعایت اخلاق حرفه ای از دیدگاه پرستاران انجام گردید.

روش کار: این تحقیق توصیفی- مقطعی با مشارکت ۱۲۰ پرستار شاغل در بیمارستان های وابسته به دانشگاه علوم پزشکی جهرم به صورت سرشماری در سال ۱۳۹۱ انجام گردید. ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته ۱۷ سؤالی بود که عوامل تسهیل کننده رعایت اخلاق حرفه ای را در ۲ بعد فردی و بیماران بررسی می کردند. روایی و پایایی پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفت. آنالیز اطلاعات با استفاده از نرم افزار spss ۱۹ و آزمون های توصیفی و کای دو و ضریب همبستگی انجام شد.

یافته ها: از دیدگاه پرستاران مهم ترین عامل تسهیل کننده رعایت اخلاق حرفه ای در بعد فردی مربوط به توانایی تفکر انتقادی و توان تصمیم گیری صحیح در موقعیت های چالش برانگیز اخلاقی (۶۴/۲٪) و در بعد بیماران نیز مربوط به رفتار مناسب بیماران با پرسنل پرستاری (۴۱/۷٪) می باشد. همچنین بین جنس و عوامل مربوط به بعد بیماران اختلاف معنا داری پیدا شد (p = ۰/۰۱).

نتیجه گیری: بر اساس دیدگاه پرستاران عوامل مهم مرتبط با تسهیل رعایت اخلاق حرفه ای شناسایی و اولویت بندی گردید. بنابراین پیشنهاد می شود بر اساس میزان تأثیرگذاری هر کدام از عوامل مورد بررسی که بر رعایت اخلاق حرفه ای تأثیر می گذارد، برنامه ریزی منسجمی در جهت رعایت بهتر اخلاق حرفه ای در نظام بهداشتی - درمانی صورت گیرد.

واژگان کلیدی: اخلاق حرفه ای، عوامل تسهیل کننده، پرستاران

J Educ Ethics Nurs 2015;4(1):51-57

مقدمه:

اخلاقی گسترده در این حرفه از جمله: ارتباطات حرفه ای، برخورد با بیمار و حد و مرزهای اخلاقی، اصول اساسی مانند مسئولیت پذیری، رازداری، پاسخگویی، ارتقاء و آموزش های به روز را مورد تأکید قرار می دهد [۲].

روانی پور و همکاران (۲۰۱۴) طی یک بررسی کیفی، تجارب مدرسین پرستاری را در خصوص معیارهای حرفه ای شدن این رشته ثبت نمودند. شرکت کنندگان معتقد بودند که توجه و حساسیت به اخلاق حرفه ای می تواند نقش عمده ای در مسیر حرفه ای شدن پرستاری بازی کند و برعکس، هرگونه خدشه ای در رعایت تعهد و اخلاق حرفه ای می تواند بهترین خدمات

پرستاری رشته ای مستقل و شاخه ای از علوم پزشکی است که رسالت آن ارائه خدمات بهداشتی، مراقبتی، درمانی و توانبخشی در بالاترین سطح استاندارد به منظور تأمین، حفظ و ارتقاء سلامت جامعه است. هر چند اخلاق در همه مشاغل ضروری است اما در حرفه پرستاری این عامل ضرورت بیشتری دارد، چرا که رفتار معنوی و توأم با مسئولیت پرستاران با بیماران نقش مؤثری در بهبود و بازگشت سلامتی آنان دارد [۱]. انجمن پرستاران آمریکا در سال ۱۹۸۵ کدهای اخلاق پرستاری را تدوین و در سال ۱۹۹۶ این کدها توسط کمیته ویژه ای مورد بررسی، تحلیل و بازنگری قرار گرفت. این کدها در ۹ بند، موضوعات

نویسنده مسئول، نشانی: تهران، دانشگاه علوم پزشکی تهران، دانشکده پرستاری و مامایی، گروه پرستاری بهداشت جامعه

پست الکترونیک: ali.dehqhani2000@gmail.com

تلفن تماس: ۰۷۱۵۴۳۴۱۵۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۸/۲۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۴/۷

همکلاسان و استفاده از مدل‌ها و چارچوب‌های اخلاقی و ... اشاره شده است [۹]. اما بررسی با این هدف که عوامل تسهیل کننده رعایت اخلاق حرفه‌ای توسط پرستاران را از ابعاد مختلف نظیر عوامل فردی پرستاران و بیماران مد نظر قرار داده و سهم هر کدام از آنها را در تسهیل رعایت اخلاق حرفه‌ای مشخص نمایند، صورت نگرفته است. نتایج این تحقیق می‌تواند با تعیین سهم هر یک از عوامل فردی مربوط به پرستاران و عوامل مربوط به بیماران اطلاعات مفیدی را در جهت برنامه‌ریزی و ایجاد زمینه لازم در مؤسسات بهداشتی - درمانی در رعایت هر چه بهتر معیارهای اخلاق حرفه‌ای آنچنان که شایسته است را تا حدودی فراهم آورد. بنابراین تحقیق حاضر با هدف تعیین عوامل مرتبط با تسهیل رعایت اخلاق حرفه‌ای از دیدگاه پرستاران انجام گردید.

روش کار:

این پژوهش از نوع توصیفی - مقطعی است که در بیمارستان - های آموزشی مطهری و پیمانیه وابسته به دانشگاه علوم پزشکی جهرم در سال ۱۳۹۱ انجام گردید. نمونه‌های مورد بررسی شامل ۱۲۰ نفر پرستار بود که با استفاده از روش سرشماری از هر دو بیمارستان انتخاب شدند. شرایط ورود به بررسی نمونه‌ها شامل: اشتغال در یکی از بخش‌های بستری یا ویژه، داشتن حداقل مدرک کارشناسی و با حداقل یک سال سابقه کار بود. پرستاران شاغل در واحدهای اداری یا پاراکلینیکی و اشخاصی که به صورت ساعتی در بیمارستان مشغول به کار بودند در تحقیق وارد نمی‌شدند.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات شامل پرسشنامه محقق ساخته‌ای بود که مشتمل بر دو بخش سؤالات مربوط به اطلاعات دموگرافیک (از قبیل سن، جنس، بخش محل کار و سابقه کار) و نیز سؤالات مربوط به بررسی فاکتورهای مرتبط با پرستاران و بیماران در تسهیل رعایت اخلاق حرفه‌ای از دیدگاه پرسنل پرستاری بود. این بخش شامل ۱۷ سوال می‌باشد که از دیدگاه پرستاران سهم هر یک از عوامل تسهیل کننده رعایت معیارهای اخلاق حرفه‌ای را در ابعاد فردی پرستاران (۹ سؤال) و ابعاد مربوط به بیماران (۸ سؤال) را توسط یک مقیاس لیکرت سه درجه‌ای (زیاد، متوسط و کم) می‌سنجید که هر کدام از عوامل ۱۷ گانه نیز بر اساس فراوانی که در هر سه مقیاس زیاد، متوسط و کم به طور جداگانه کسب می‌نمود، رتبه بندی شده و به ترتیب به عنوان مهم‌ترین عامل تسهیل کننده اخلاق حرفه‌ای از دیدگاه پرستاران شناخته می‌شد، بنابراین نقطه برش تعیین نگردید. روایی محتوایی پرسشنامه که آیت‌های آن با استفاده از منابع علمی توسط محقق تدوین گردیده بود با استفاده از نظرات

پرستاری را تحت تأثیر قرار دهد. از دیدگاه آنها اخلاق، ارزش‌های انسانی، تعهد و ارزش‌های حرفه‌ای دو زیر مضمون تشکیل‌دهنده اخلاق و تعهد حرفه‌ای بود [۳]. اصول اخلاقی در مراقبت از پذیرش، به ارتباط مناسب و وظیفه‌شناسی فرد سرچشمه می‌گیرد [۱]. اگرچه بیماران بیشترین وقت خود را با پرستاران می‌گذرانند، اما قسمت بیشتر این زمان صرف تشریفات اداری و کاغذبازی می‌شود، به گونه‌ای که این حس در پرستاران ایجاد می‌گردد که از ابعاد حرفه‌ای که به وی مفهوم یک پرستار را القا می‌کند، گسسته شده است [۴]. برادی طی یک تحقیق کیفی، پنج تم را از دیدگاه کودکان بستری در خصوص یک پرستار خوب استخراج نمود: ارتباطات، صلاحیت حرفه‌ای، ایمنی، ظاهر حرفه‌ای و پرهیزگاری [۵]. از طرفی تحقیقات نشان داده است که پرستاران با فضیلت نه تنها در مقابل بیماران، بلکه در خصوص همراهان و خانواده آنها نیز خود را مسئول می‌دانند و تمام تلاش خود را در جهت درک شرایط آنان و ارائه رهنمودهای مناسب برای گذر از این مرحله تنش‌زا ارائه می‌نمایند [۶]. بیشترین استرس‌های پرستاران در حیطه اخلاق حرفه‌ای، مربوط به حفاظت از حقوق بیماران، اختیار و رضایت آگاهانه از درمان، برنامه‌ریزی مراقبتی پیشرفته و جانشین تصمیم‌گیری بود [۷]. همچنین برخی عوامل بر عملکرد اخلاقی پرستاران اثر منفی می‌گذارد، از جمله این عوامل را شخصیت افراد، ارزش‌ها، فقدان دانش اخلاق، عدم حساسیت در مورد حقوق بیماران، رضایت نداشتن از شرایط کاری و اختیارات محدود در محیط کاری برشمرده اند [۸].

پژوهشگران بر این عقیده‌اند که ارزش‌های انسانی و اخلاق ناشی از دلسوزی، وجدان کاری، توجه به ارزش‌های دینی و فرهنگی، پوشش ظاهری، رازداری و مراقبت از بیمار به عنوان یک انسان، عواملی هستند که سبب ایجاد اخلاق و ارزش‌های انسانی و به دنبال آن، ارتقاء کیفیت مراقبت و خدمات پرستاری و حرفه‌ای شدن آنها می‌شود [۳]. از دیدگاه دانشجویان کارشناسی ارشد پرستاری عواملی همچون خصوصیات ذاتی و فردی پرستار، نقش آموزشی و مدیریتی بیمارستان به عنوان کارفرما و عملکرد حرفه‌ای آنها، بر مشارکت فعال آنان در مواجهه با مسائل اخلاقی در بالین مؤثر می‌باشد [۸].

پژوهش‌های مختلفی به طور پراکنده به برخی عوامل تسهیل کننده رعایت معیارهای اخلاق حرفه‌ای از جمله وجود مربیان با تجربه برای آموزش در مورد مسائل اخلاق حرفه‌ای، افزایش سطح اطلاعات پرستاران در زمینه پرستاری علمی، وجود کمیته‌های اخلاق پرستاری، آموزش کاربردی اخلاق، گذراندن درس اخلاق و گنجاندن موضوعات اخلاقی در برنامه درسی، استفاده از شیوه‌های تدریس مناسب مانند بحث گروهی با

۱۰ نفر از استادان دانشگاه علوم پزشکی جهرم مورد تأیید قرار گرفته است. پایایی ابزار نیز از طریق همسانی درونی و ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید که به منظور انجام آن، پرسشنامه توسط ۲۰ نفر از پرستاران واجد شرایط تکمیل و سپس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ پایایی ابزار ۰/۹۳ محاسبه و مورد تأیید قرار گرفت. پس از تصویب طرح با ارائه معرفی نامه از مدیریت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی جهرم به مسئولین ذیربط، پرسشنامه ها توسط پژوهشگر در زمان مناسب بین پرستاران توزیع گردید. در ملاحظات اخلاقی بررسی، اهداف و روش تحقیق برای آنان شرح داده شد و اختیاری بودن همکاری، بی نام بودن پرسشنامه و محرمانه ماندن اطلاعات به وضوح تبیین شد.

اطلاعات حاصل از جمع آوری پرسشنامه ها با استفاده از نرم افزار SPSS V: 19 و با شاخص های آمار توصیفی (تعداد و درصد) و آمار استنباطی (کای دو و ضریب همبستگی) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها:

تعداد ۱۷۰ پرسشنامه بین پرستاران بیمارستان های مورد پژوهش توزیع گردید و علی رغم توضیحات داده شده و پیگیری حضوری پژوهشگر میزان بازگشت پرسشنامه ها به دلیل کمبود وقت و انگیزه پایین برخی از پرستاران جهت تکمیل پرسشنامه ۷۰/۵۸٪ بود. بنابراین تجزیه و تحلیل اطلاعات بر روی پرسشنامه به دست آمده از ۱۲۰ نفر انجام شد. ۳۵٪ افراد مورد تحقیق مرد و ۶۵٪ زن بودند. میانگین سنی پرستاران شرکت کننده در پژوهش ۲۸±۶/۱ سال و میانگین سابقه کار آنها

۶±۵/۶ سال بود. سایر اطلاعات دموگرافیک در جدول ۱ آورده شده است.

به طور کلی از دیدگاه پرستاران توانایی تفکر انتقادی و یا توان تصمیم گیری و قضاوت صحیح در موقعیت های چالش برانگیز اخلاقی (۶۴/۲٪) به عنوان مهم ترین و آگاهی بیماران از تشخیص، درمان و پیش آگهی بیماری خود (۶/۷٪) به عنوان کم ترین عامل تسهیل کننده رعایت اخلاق حرفه ای در عملکرد پرستاری عنوان گردید.

در میان عوامل فردی توانایی تفکر انتقادی و یا توان تصمیم گیری و قضاوت صحیح در موقعیت های چالش برانگیز اخلاقی (۶۴/۲٪) مهم ترین عامل فردی مؤثر در رعایت اخلاقیات و پس از آن وجود ارتباط مناسب فردی میان همکاران و سایر گروه درمان (۵۶/۷٪) و راضی بودن نیازهای پایه پرسنل مانند: کفایت درآمد یا استراحت (۴۵٪) مهم ترین عوامل تسهیل کننده رعایت اخلاق از دیدگاه پرستاران شناخته شدند. همچنین نتایج بیانگر آن است که رفتار مناسب بیماران با پرسنل پرستاری از میان عوامل مربوط به بعد بیماران (۴۱/۷٪) به عنوان مهم ترین عامل تسهیل کننده رعایت اخلاق شناخته شد. از طرفی آگاهی بیماران از تشخیص، درمان و پیش آگهی بیماری خود (۶/۷٪)، آشنا بودن بیماران با زمان و چگونگی ارائه خدمات پرستاری از قبیل پانسمان، دارودرمانی (۱۰/۸٪)، ملیت، مذهب (۱۴/۱٪) و وضعیت اجتماعی، اقتصادی بیماران (۱۵/۸٪) از دیدگاه پرستاران به ترتیب عوامل ضعیفی در تسهیل رعایت اخلاق حرفه ای به شمار می آیند (جدول ۲).

جدول ۱: مشخصات دموگرافیک واحدهای مورد پژوهش

مشخصات دموگرافیک	تعداد	درصد	P - Value
سن	۲۰ - ۳۰	۹۲	p = ۰/۰۸
	۳۰ - ۴۰	۲۶	
	۴۰ - ۵۰	۲	
جنس	مرد	۴۲	p = ۰/۱
	زن	۷۸	
بخش محل کار	داخلی	۳۴	p = ۰/۰۶
	جراحی	۳۷	
	اورژانس	۴۷	
	ویژه	۲	
سابقه کار	کمتر از ۵ سال	۶۷	p = ۰/۰۹
	۵ - ۱۰ سال	۳۵	
	۱۰ - ۱۵ سال	۱۲	
	بالای ۱۵ سال	۶	

بیماران و رفتار مناسب بیماران با پرسنل پرستاری را در تسهیل رعایت اخلاق حرفه ای مؤثر می دانستند. این در حالی است که بین سایر مشخصات جمعیت شناختی و عوامل مورد بررسی ارتباط معناداری به لحاظ آماری یافت نشد ($p > 0.05$).

لازم به ذکر است که با استفاده از آزمون تی مستقل بین جنس و عوامل مربوط به بعد بیماران به عنوان عوامل تسهیل کننده رعایت اخلاق اختلاف معنا داری پیدا شد ($p = 0.01$)، به این معنی که پرستاران زن بیشتر از پرستاران مرد، عوامل مربوط به

جدول ۲: توزیع فراوانی مطلق و نسبی عوامل تسهیل کننده رعایت معیارهای اخلاق حرفه ای از دیدگاه کارکنان پرستاری

ابعاد	ردیف	عوامل	زیاد تعداد (درصد)	متوسط تعداد (درصد)	کم تعداد (درصد)
بیماران	۱	نگرش مثبت پرستاران نسبت به معیارهای اخلاق حرفه ای در پرستاری	۴۵ (۳۷/۵٪)	۵۹ (۴۹/۲٪)	۱۶ (۱۳/۳٪)
	۲	انگیزه و علاقه کافی پرسنل پرستاری به حرفه خود	۴۷ (۳۹/۲٪)	۵۵ (۴۵/۸٪)	۱۸ (۱۵٪)
	۳	راضی بودن نیازهای پایه پرسنل مانند: کفایت درآمد یا استراحت	۵۴ (۴۵٪)	۴۰ (۳۳/۳٪)	۲۶ (۲۱/۷٪)
	۴	رضایتمندی از بخش محل خدمت	۴۹ (۴۰/۸٪)	۴۸ (۴۰٪)	۲۳ (۱۹/۲٪)
	۵	وجود ارتباط مناسب فردی میان همکاران و سایر گروه درمان	۶۸ (۵۶/۷٪)	۴۳ (۳۵/۸٪)	۹ (۷/۵٪)
	۶	توانایی تفکر انتقادی و یا توان تصمیم گیری و قضاوت صحیح در موقعیت های چالش برانگیز اخلاقی	۷۷ (۶۴/۲٪)	۳۵ (۲۹/۲٪)	۸ (۶/۷٪)
	۷	دانش و آگاهی علمی کافی در مورد مراقبت های پرستاری	۴۶ (۳۸/۳٪)	۶۲ (۵۱/۷٪)	۱۲ (۱۰٪)
	۸	کافی بودن مهارت های فنی و توانمندی های عملی پرستار	۵۳ (۴۴/۲٪)	۵۰ (۴۱/۷٪)	۱۷ (۱۴/۲٪)
	۹	قوی بودن مبانی دینی و اعتقادی پرستاران در راستای انجام وظایف حرفه ای و انسانی	۴۸ (۴۰٪)	۵۳ (۴۴/۲٪)	۱۹ (۱۵/۸٪)
	۱۰	آگاهی بیماران و همراهان ایشان از حیطه وظایف پرستاران	۳۳ (۲۷/۵٪)	۴۵ (۳۷/۵٪)	۴۲ (۳۵٪)
پرستاران	۱۱	آگاهی بیماران از تشخیص، درمان و پیش آگهی بیماری خود	۸ (۶/۷٪)	۶۵ (۵۴/۲٪)	۴۷ (۳۹/۲٪)
	۱۲	آشنا بودن بیماران با زمان و چگونگی ارائه خدمات پرستاری از قبیل پانسمان، دارودرمانی و ...	۱۳ (۱۰/۸٪)	۶۶ (۵۵٪)	۴۱ (۳۴/۲٪)
	۱۳	رفتار مناسب بیماران با پرسنل پرستاری	۵۰ (۴۱/۷٪)	۴۶ (۳۸/۳٪)	۲۴ (۲۰٪)
	۱۴	رفتار مناسب همراهان بیمار با پرسنل پرستاری	۲۷ (۲۲/۵٪)	۵۲ (۴۳/۳٪)	۴۱ (۳۴/۱٪)
	۱۵	ملیت یا مذهب بیماران	۱۷ (۱۴/۱٪)	۶۰ (۵۰٪)	۴۳ (۳۵/۸٪)
	۱۶	وضعیت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی بیماران	۱۹ (۱۵/۸٪)	۵۰ (۴۱/۶٪)	۵۱ (۵۴/۲٪)
	۱۷	توقعات به جای بیماران و همراهان ایشان از پرسنل پرستاری	۲۴ (۲۰٪)	۶۴ (۵۳/۳٪)	۳۲ (۲۶/۷٪)

اخلاقی ذکر شده و در عین حال چشم پوشی از احساسات چالشی بوده که از دیدگاه پرستاران این پژوهش نیز از آن به عنوان مهم ترین فاکتور دخیل در رعایت اخلاق یاد شده است. اسماعیلی به نقل از دوی فکر را مترادف فهم و آن را درک روابط بین پدیده‌ها می‌داند. وی تفکر را بررسی دقیق هر عقیده با توجه به دلائلی که از آن حمایت می‌کند، تعریف می‌نماید و معتقد است تفکر سه جنبه ادراک، قضاوت و تعقل دارد که مهم‌ترین بخش آن ادراک است [۱۱]. علاوه بر آن هر تصمیم اخلاقی دارای پیامدهایی است و افراد ناچار هستند با آن پیامدها و نتایج زندگی کنند. اگر به آن پیامدها نه به صورت دام، بلکه به شکل خلاقیت و آفرینندگی بنگریم، در این صورت باید هدف و معنای موقعیت و تصمیم کشف گردد [۱]. این دیدگاه نظریه آزادی فردی «رابرت نوزیک» که بر اساس تقدم یک ارزش به نام «آزادی فردی» طراحی گردیده است را یادآوری می‌کند. این نظریه اخلاقی، آزادی فردی را از یک منظومه بازار دارایی‌ها

بحث:

همانطور که ملاحظه گردید به طور کلی از دیدگاه پرستاران توانایی تفکر انتقادی و یا توان تصمیم گیری و قضاوت صحیح در موقعیت های چالش برانگیز اخلاقی با ۶۴/۲٪ به عنوان مهم ترین عامل تسهیل کننده رعایت اخلاق حرفه ای در عملکرد پرستاری عنوان گردید. تفکر انتقادی آمیزه‌ای از دانش، نگرش و عملکرد در هر فرد می‌باشد؛ محققان توانایی تفکر انتقادی را توانایی در پنج مهارت استنباط، شناسایی مفروضات، استنتاج، تعبیر و تفسیر و ارزشیابی استدلال‌های منطقی می‌دانند. اهمیت این چالش را در نظر ایمانوئل کانت نیز می‌توان دید؛ وی معتقد است که برای عمل اخلاقی، نباید رفتار را به وسیله روابط عاطفی یا احساسی همانند همدردی، رحم، شفقت و جستجوی لذت تبیین کرد، بلکه چنین توصیه می‌شود که باید به وسیله تکلیف و پیروی از قانون اخلاقی که در ضمیر انسان نهفته است، انجام گیرد [۱۰]. شاید تصمیم گیری بر اساس این قانون

تأثیر رفتارهای اخلاقی پرستاران قرار می‌گیرد. در واقع اصول اخلاقی در مراقبت بهداشتی به پیوند استوار میان شخص مراقبت‌دهنده و مراقبت‌شونده بستگی دارد [۱]. بنابراین می‌توان با افزایش آگاهی بیماران از وظایف پرستاران، ارائه خدمات با کیفیت بالا و تأمین تعداد پرسنل لازم جهت کاهش بار کاری پرستاران روابط بیمار- پرستار و مراقبت مبتنی بر اصول اخلاقی را ارتقا داد.

همچنین مشاهده شد که اغلب پرستاران شرکت کننده در پژوهش حاضر، نقش مواردی مانند آگاهی بیماران از تشخیص، درمان و پیش‌آگهی بیماری خود (۶۷٪)، آشنا بودن بیماران با زمان و چگونگی ارائه خدمات پرستاری از قبیل پانسمان، دارودرمانی و ... . همچنین عوامل زمینه‌ای بیماران از جمله ملیت، مذهب و وضعیت اجتماعی، اقتصادی بیماران را در رعایت معیارهای اخلاقی توسط پرستاران کم می‌دانستند. با توجه به اینکه آموزش از نقش‌های اساسی پرستاران است و این یافته نشان می‌دهد که پرستاران به امر آموزش کافی به بیماران در مورد بیماری خود از جمله تشخیص، درمان و مراقبت‌های مورد نیاز توجه کافی ندارند، بنابراین لازم است بر ایفای هر چه بهتر نقش آموزشی پرستاران تأکید شود چرا که نه تنها در رضایتمندی بیماران بلکه در توانایی بیمار برای کنترل بیماری و پیگیری درمان نیز مؤثر است [۱۴]. همچنین ماهیت ذاتی پرستاران بر این حقیقت استوار است که مراقبت پرستاری، با توجه به رنگ، کیش، فرهنگ، ناتوانی یا بیماری، جنس، ملیت، سیاست، نژاد و موقعیت اجتماعی محدود نمی‌گردد، چرا که سرشت پرستاری احترام به حقوق بشر است [۱۵]. بنابراین این یافته نیز حاکی از آن می‌باشد که پرستاران بایستی دقت بیشتری در ارائه مراقبت‌ها به بیماران با ملیت و مذهب‌های مختلف نموده و آن را در سرلوحه عملکرد خودشان قرار دهند.

پرستاران علی‌رغم دانش و تجربه بالینی، نیازمند ابزاری برای شناسایی ملزومات ارائه مراقبت مناسب و انتقال ماهرانه آن به دیگران در محیط عملی هستند پس آنها برای فراهم آوردن مراقبت خوب در مواجهه با موانع نیاز به انگیزه دارند [۴].

از جمله نتایج پژوهش این بود که پرستاران زن به طور معناداری بیشتر از پرستاران مرد، عوامل مربوط به بیماران و رفتار مناسب آنها با پرسنل پرستاری را در تسهیل رعایت اخلاق حرفه‌ای مرتبط می‌دانستند. در تحقیق دهقانی و همکاران نیز بین جنس و کیفیت عملکرد اخلاق حرفه‌ای پرستاران در مجموع، سه بعد مسئولیت‌پذیری، ارتقاء کیفیت مراقبت از بیمار و احترام به بیمار رابطه معنا داری وجود داشت، به طوری که پرستاران زن بیشتر از پرستاران مرد اظهار کردند که در بعد ارتقاء کیفیت مراقبت از بیمار و مجموع کیفیت عملکرد حرفه‌ای،

به یک منظومه اخلاقی ویژه ارزیابی رفتارها گسترش داد. بدین معنا که فرد با انتخاب‌های آگاهانه خود به آنچه درست و مناسب است دست می‌یابد [۱۰]. بنابراین می‌توان اذعان داشت که با توجه به اهمیت توانایی تفکر انتقادی در حرفه پرستاری از دیدگاه پرستاران، این مهارت نقش مهمی را در رعایت معیارهای اخلاق حرفه‌ای و حل تعارضات اخلاقی بی‌شماری که پرستاران در محیط‌های بالینی با آن مواجهه اند ایفا می‌کند و لزوم توجه به بیش از یک اصل، ارزش و باور حرفه‌ای و شخصی را در تصمیم‌گیری و قضاوت ایجاب می‌نماید [۱۲].

همانطور که نتایج نشان داد راضی بودن نیازهای پایه پرسنل مانند: کفایت درآمد یا استراحت (۴۵٪) نیز عامل مهم دیگری از میان عوامل تسهیل‌کننده رعایت معیارهای اخلاق حرفه‌ای پرستاری از دیدگاه پرستاران بود. وانگ و همکاران نیز در پژوهش خود (۲۰۱۲) به این نتیجه دست یافتند که سه مقوله رضایت شغلی، تعهد حرفه‌ای و قصد ادامه کار ارتباط معنا داری با هم دارند. عواملی از جمله افزایش درآمد، کاهش بار کاری، تعدیل ساختار وظایف، ترغیب اشتیاق به کار و ایجاد فرصت‌های شغلی برای ارتقاء فردی پرستاران منجر به افزایش رضایت شغلی و تعهد حرفه‌ای می‌گردد [۱۳]. بنابراین می‌توان استنباط نمود که افزایش درآمد و کاهش بارکاری می‌تواند منجر به ارتقاء رعایت معیارهای اخلاقی پرستاران گردد. در راستای این نتایج برهانی در بررسی کیفی خود (۲۰۱۰) عوامل زیادی از جمله خستگی، کمبود نیروی کار، وقت و امکانات عواملی برای بی‌توجهی به کیفیت مراقبت ارائه شده و بی‌توجهی به جوانب اخلاقی مراقبت عنوان کرده است چرا که در این حالت حتی اگر پرستار بداند و بخواهد، باز به علت حجم زیاد کار، نمی‌تواند آن طور که شایسته است نسبت به مسائل اخلاقی حساسیت لازم را داشته باشد [۲].

بر اساس نتایج این تحقیق رفتار مناسب بیماران با پرسنل پرستاری با ۴۱٪ به عنوان مهم‌ترین عامل تسهیل‌کننده رعایت اخلاق در حیطه مربوط به بیماران از دیدگاه پرستاران مطرح گردید. همچنین از دید آنان رفتار مناسب همراه بیمار نیز در رعایت اخلاق حرفه‌ای توسط پرستاران مؤثر است. از طرفی همراهان بیمار قادر هستند از طریق انتقال حس مثبت خود از خدمات درمانی و امکانات موجود، رضایت بیماران از مراقبت پرستاران و یا خدمات ارائه شده از سوی پزشکان را تحت تأثیر قرار دهند، از سوی دیگر بیماران و همراهان آنان بیشتر تحت تأثیر کیفیت ارائه خدمات و رفتارهای اخلاقی پرستاران قرار می‌گیرند [۶]. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که رفتار بیمار و همراهان که از دیدگاه پرستاران شرکت‌کننده در این پژوهش، نقش مهمی در رعایت معیارهای اخلاقی دارد، خود متقابلاً تحت

فراهم نمودن تسهیلات مورد نیاز برای رعایت معیارهای اخلاق حرفه ای تأثیر گذار در ارائه مراقبت توسط پرستاران و همچنین رفع موانع موجود در این زمینه، برگزاری دوره های بازآموزی مؤثر در زمینه اخلاق حرفه ای برای پرستاران، افزایش آگاهی بیماران در زمینه حقوق خود، برنامه ریزی مدیریت بیمارستان برای معیارهای اخلاقی که کمتر رعایت می شود و همکاری بیشتر پرسنل و بیماران با یکدیگر، شاهد رعایت بهتر آیین اخلاق حرفه ای در نظام بهداشتی - درمانی بود.

تشکر و قدردانی:

این مقاله استخراج شده از طرح مصوب دانشگاه علوم پزشکی جهرم با کد ۷۸۴ می باشد. از معاونت پژوهشی دانشکده پرستاری و پیراپزشکی و دانشگاه برای حمایت های مالی آن سپاسگزاریم. همچنین از تمامی پرستاران و مسئولین محترم بیمارستان های آموزشی مطهری و پیمانیه جهرم که در انجام این تحقیق پژوهشگران را یاری نمودند، تشکر و قدردانی می گردد.

References:

1. Dehghani A, Kermanshahi SM. Evaluating of compliance with professional ethical standards in nursing practice from Nursing Staff's Viewpoints in Tehran University of Medical Sciences. *Mod Care J* 2013; 9 (3): 208-216. (Persian)
2. Borhani F, Abaszadeh A, Mohsenpour M. Explain the Meaning of Moral Sensitivity in Nursing Students: A Qualitative Study. *J Med Ethics Hist Med* 2010; 60(2): 93-115 (Persian)
3. Ravani pour M, Vanaki Z, Afshar L, Azemian A. The standards of professionalism in nursing: the nursing instructors' experiences. *Journal of Evidence Based Care* 2014; 4(1): 27 - 40 (Persian)
4. Grace PJ. Nursing ethics and professional responsibility in advanced practice. Jones & Bartlett Learning; 2 ed. 2013 p: 375 ISBN: 1449667430, 9781449667436
5. Brady M. Hospitalized children's views of the good nurse. *Nurs Ethics* 2009; 16(5): 543-560
6. Nikkha farkhani Z, Rahimniya F, Kazemi M, Shirazi A. An Analysis of Nurses Ethical Behavior toward Persons Accompanying a Patient Based on the Theory of Virtue Ethics. *J Qual Res Health Sci* 2015; 3 (4):363-376
7. Ulrich CM, Taylor C, Soeken K, Donnell P, Farrar A, Danis M, Grady C. Everyday ethics: ethical issues and stress in nursing practice. *J Adv Nurs* 2010; 66(11): 2510-2519
8. Pourbandbani M, Sadeghi R, Salsali M, Borhani F. Effective factors on active participation on clinical nurses to solution of ethical issues: master nursing students perspective. *Urmia J Nurs Midwifery* 2013; 10(1): 42-50. (Persian)
9. Borhani F, Alhani F, Mohammadi E, Abbaszade A. Development of nursing professional ethics

معیارهای حرفه ای را رعایت می کنند [۱]. همچنین نتایج پژوهش سخنور و همکاران حاکی از آن بود که بین جنس و به کارگیری اصول اخلاقی توسط پرستاران رابطه معناداری وجود دارد به طوری که عملکرد پرستاران زن در ابعاد مراقبتی بهتر از پرستاران مرد می باشد [۱۶] که این نتایج با یافته های بررسی فوق همخوانی دارد. در حالی که بین سایر مشخصات دموگرافیک از جمله؛ سن و سابقه کاری با عوامل مورد بررسی ارتباط معنا داری پیدا نشد. اولریچ (۲۰۱۰) دریافت که پرستاران جوانتر و با سابقه پایین تر، بیشتر با مباحث اخلاقی درگیر می شدند و سطح بالاتری از استرس را در این زمینه تجربه می کردند [۷].

نتیجه گیری:

بر اساس پژوهش حاضر معیارهایی که از دیدگاه پرستاران در تسهیل رعایت اخلاق حرفه ای دارای نقش و اهمیت بیشتری بودند شناسایی گردید. بنابراین پیشنهاد می شود با ارزیابی دوره-ای آیین اخلاق حرفه ای با رویکرد مددجو محوری در جهت

competence, necessity and challenges in ethic education. *J Med Ethics Hist Med* 2009; 2 (3): 27 - 38. (Persian)

10. Ameli M. Theoretical approach to science of ethics. *Pazhuohesh nameh akhlagh* 2009; 1(4):115-152
11. Esmaeili R, Izadi A, Esmaeili M, Omidi K. Assessing the effect of Critical thinking education on caring process of nursing students. *Mod Care, Sci Q Birjand Nurs Midwifery Faculty* 2011; 8 (1): 1-6. (Persian)
12. Bikmoradi A, Rabei S, Khatiban M, Cheraghi MA. Moral distress in intensive cares unit Nurses: a survey study in Hamadan health and education centers. *J Med Ethics Hist Med* 2012; 5 (2): 54 - 63. (Persian)
13. Wang L, Tao H, Ellenbecker CH, Liu X. Job satisfaction, occupational commitment and intent to stay among Chinese nurses: a cross-sectional questionnaire survey. *J Adv Nurs* 2012; 68(3): 539-549.
14. Mohajjel Aghdam A, Hassankhani H, Zamanzadeh H, Khameneh S, Moghaddam S. Nurses' Performance on Iranian Nursing Code of Ethics from Patients' Perspective. *Iran J Nurs* 2013; 26 (84):1 - 11.
15. Aitamaa E, Leino-Kilpi H, Puukka P, Suhonen R. Ethical problems in nursing management: the role of codes of ethics. *Nurs ethics* 2010; 17(4): 469-482.
16. Sokhanvar R. The effect knowledge of nursing ethics in clinical decision-makings and applying the perspective of working nurses in Shiraz University of Medical Sciences. [MS Dissertation] Shiraz: Shiraz University of Medical Sciences, School of Nursing & Midwifery; 1997.

Factors related to facilitate complying nursing professional ethics: a descriptive study

Taheri L¹, Dehghani A^{2*}, Eslami Akbar R³

Received: 6/28/2015

Accepted: 11/13/2015

1. Dept of Nursing, Faculty of Nursing and Paramedic, Jahrom University of Medical Sciences, Jahrom, Iran
2. Dept of Community Health Nursing. Faculty of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

Journal of Education and Ethics in Nursing, Volume 4, Number 1, Spring 2015

J Educ Ethics Nurs 2015;4(1):51-57

Abstract:

Introduction:

Nurses are the biggest service providers group in the health system and cast a significant impact on the quality of health– therapeutic care and their complying with ethical norms will be an effective factor to improve their performance in providing patient care. So, this study was carried out with the aim of determining the factors associated with facilitating professional ethics compliance from the perspective of nurses.

Materials and Methods:

This study was a cross-sectional study and was conducted in a census way in 2011 involving 120 nurses working in hospitals affiliated with Jahrom University of Medical Sciences. The data collection tool was a researcher-made 17-question questionnaire which studied facilitating factors of professional ethics compliance in two levels, individual and patients. The validity and reliability of the questionnaire was approved. Data analysis was performed using SPSS software and statistical tests and chi-square and correlation coefficient.

Results:

From the perspective of nurses, the most important factor facilitating professional ethics in the individual dimension is related to the ability of critical thinking and the ability to make correct decisions in challenging moral situations (64/2%) and in the patient level it is associated with patients' proper conduct in communication with nursing staff (41/7%). Furthermore, a significant discrepancy was found between sexuality and factors related to the patient dimension ($p = 0/01$).

Conclusion:

Factors related to facilitate professional ethics compliance were identified and prioritized on the basis of nurses' perspective. Therefore, based on the effectiveness of each of the studied factors that affect compliance with professional ethics, it is proposed that a consistent planning be performed in order to better adherence to professional ethics in the health care system.

Keywords: Professional Ethics, Facilitating Factors, Nurses

* Corresponding author, Email: ali.dehghani2000@gmail.com